

A Great Britain/East Europe Centre által 1988-ban szervezett büntetőpolitikai szeminárium résztvevői:

A./ Brit résztvevők:

Alex Carlile, a csoport vezetője, barrister, a Liberális Párt parlamenti képviselője

Peter Badge bíró

Robert Britton barrister

Lady Elizabeth Cavendish magister

Eryl Hall Williams egyetemi tanár

Sir Thomas Hetherington, a Központi Koronaügyészség nyugalmazott igazgatója

John Roberts solicitor

Alan Brook Turner, a Great Britain/East Europe Centre igazgatója

B./ Magyar résztvevők:

Bárd Károly kandidátus, egyetemi docens, ELTE Büntető Eljárásjogi Tanszék

Bócz Endre kandidátus, a Fővárosi Főügyészség vezetőhelyettese

Gönczöl Katalin kandidátus, ELTE Kriminológiai Tanszék

Katona Géza, a jogtudományok doktora, ny. rendőrezredes, a Belügyminisztérium tanácsadója, c. egyetemi tanár

Sátori Anna ügyvéd

Villányi Imre főelőadó, Igazságügyi Minisztérium

Wiener A. Imre, a jogtudományok doktora, az MTA Állam- és Jogtudományi Intézet főmunkatársa, c. egyetemi tanár

Körner Tamás, a Nemzetközi Kulturális Intézet igazgatója

Katona Géza:

Beszámoló az angol bűnmegelőzési rendszerről

Angliában 1987. évben az ismertté vált és a rendőrségnek bejelentett bűncselekmények száma 3.9 milliót tett ki, 94 %-uk vagyon ellen irányult. Az előző évhez képest 1 % emelkedést észleltek. Számottevően csökkent a lakásbetörések száma /- 23 %/, emelkedett viszont 14 %-kal a gépkocsiból történt lopások és a személy elleni erőszakok száma /15.5 %/.

Az angol Belügyminisztérium Bűnmegelőzési Részlegénél tett félnapos látogatás, illetve a rendelkezésemre bocsátott anyagok alapján viszonylag pontos, részletekebe menő képet kaptam az elmúlt években tett bűnmegelőzési intézkedésekről. A bűnmegelőzés elvi, módszertani irányításáért, fejlesztéséért a belügyminiszter /Home Secretary/, illetve helyettese, a belügyi államminiszter felelős.

A konzervatív kormány, bár nem fogadta el korábban munkáspárti, illetve liberális párti szakemberek bűnmegelőzési koncepcióját, az 1980-as évek elején nagyjából hasonló elvek alapján dolgozta ki saját bűnmegelőzési programját. A programnak súlyt adtak azzal, hogy egy alkalommal Thatcher miniszterelnök elnökletével, majd a következő alkalommal Hurd belügyminiszter elnökletével miniszteri értekezleten tárgyalták meg a bűnmegelőzés rendszerének kérdéseit.

1983-ban átszervezték és kibővítették a Belügyminisztérium Bűnmegelőzési Részlegét. A Részleg /F3. Osztály/ a Bűnügyi Rendőrségi Főosztály keretén belül működik 24 függetlenített munkatárssal. A megyei /városi/ főfelügyelőségeken /megfelel a magyar főkapitányság szintjének/ bűnmegelőzési koordinátorok működnek.

A bűnmegelőzési rendszer irányító szervei: "A BM Állandó Bűnmegelőzési Konferenciája" évenként két-három esetben ülészik a belügyi államminiszter /jelenleg John Patten parlamenti

képviselő/ elnökletével. A 30-40 fős konferencia munkájában a kormányzati szervek, a rendőr főfelügyelők, a helyi igazgatási szervezetek képviselői, illetve a gazdasági élet /ipar, kereskedelem, biztosítási intézetek/ befolyásos tagjai vesznek részt. Az "Állandó Konferencia" tudományos intézetek képviselőinek, illetve gyakorlati szakembereknek a bevonásával "Szakbizottságokat" alakít a bűnözéssel, illetve bűnmegelőzéssel kapcsolatos kérdések tanulmányozására. A szakbizottságok által készített jelentéseket nyomtatásban közreadják. Látogatásom során átadták:

"A fiataalkorú bűnözés", "A fiatal emberek és az alkohol", illetve a "Nyilvánosságot a gyermekekkel történő szexuális visszaélések megelőzése" témakörök feldolgozására kiküldött szakbizottságok /munkacsoportok/ jelentéseit.

A 20-45 oldalas jelentéseket 13-15 fős komplex munkacsoportok készítették és a helyzet elemzésén kívül javaslatokat is terjesztettek elő a problémák megoldására.

"A bűnmegelőzési miniszteri csoport" a kormányzati feladatok koordinálásáért felelős. A csoport elnöke a belügyi államminiszter, résztvevői az érintett tizenkét minisztérium vezetője, illetve magasrangú képviselője. A miniszteri csoport évenként rendszerint négy alkalommal ül össze.

Az előző két csúcsszerv közvetlen kapcsolatban áll a Belügyminisztériummal. Munkájukat a jövőben kiegészíteni kívánják "Országos Bűnmegelőzési Szervezet" létrehozásával, amely elvileg a hatóságoktól független testület lenne a spontán lakossági kezdeményezések támogatására, módszertani segítésére. Ezt az tette szükségessé, hogy USA példák nyomán az elmúlt években különösen a városokban és városi agglomerációkban nagyon sok ún. "szomszédsági őrszem", vagy "szomszédsági járőr" körzet alakult, amelyben a lakosok a rendőrséggel koordináltan, lakóterületek közvetlen környékén figyelő szolgálatot szerveznek a bűncselekmények /betörések, testi sértések,

utcai támadások, stb./ megelőzésére.

Az "Országos Bűnmegelőzési Szervezet" létrehozását a Belügyminisztérium támogatja, de annak pénzalapját elsősorban helyi forrásokból kívánják fedezni.

Bűnmegelőzési programok:

A rendőrség által is támogatott, szervezett bűnmegelőzési tevékenység az 1950-es években indult. E munka zömét a tájékoztató, propaganda és tanácsadói tevékenység tette ki. Ennek érdekében nagyobb rendőri szervezeteknek "Tájékoztatói tisztviselőket" /public relation officers/ rendszeresítették. Az 1970-es évektől kezdve került előtérbe a társadalom szervezett bevonásával történő bűnmegelőzés. Ennek alapegységei a városokban, városrészekben alakított "Bűnmegelőzési Tanácsok" voltak. A "Bűnmegelőzési Tanácsok" szervezői rendszerint az egyenruhás körzeti rendőrök voltak, akik e munkába bevonták az érdeklődő állampolgárokat. A "Bűnmegelőzési Tanácsok" munkájához kapcsolódott a liberális beállítottságú Alderson főfelügyelő /főkapitány/ "A közösség bevonása a rendőri munkába" /community policing/ koncepciója, amely a választott igazgatási testületekre és a lakossági csoportokra való támaszkodással kívánta kiegészíteni a bűnmegelőzési rendszert.

A "Bűnmegelőzési Tanácsok" nem váltak átfogó szervezetté, sikerességük a helyi, eseti feltetelektől függött.

1986-ban az angol kormány intézkedés-sorozatot kezdeményezett "Törjük le a bűnözést!" /Crack the crime!/ jelszóval, a bűnözés emelkedő tendenciájának megfordítására.

A kampány fő részei:

1. Hatékony megelőzési rendszer létrehozása;
2. A bűnmegelőzési metodika fejlesztése;
3. A lakossági kezdeményezések támogatása;
4. Propaganda, tájékoztató, tanácsadó tevékenység fokozása.

1988-ban a belügyminiszter "Nagyobb biztonságot a városokban" jelszóval indított kezdeményezést.

1. A hatékony megelőzési rendszer létrehozása céljából konkrét intézkedésekkel kívánták az eddigi eseti eredményességgel működő "Bűnmegelőzési Tanácsok" munkáját fejleszteni. Ennek érdekében öt különböző jellegű településen "bűnmegelőzési modellek" létrehozását kezdeményezték. A modellek működését számítógépek beállításával mozdították elő, a működési elveket a helyiekkel közösen a BM. Bűnmegelőzési Részleg munkatársai dolgozták ki és ugyancsak ez a szervezet biztosította 18 hónapon keresztül a kezdeményezés pénzügyi, anyagi feltételeit is. Fontos szerepet szántak a városonként beállított koordinátoroknak, akiknek többsége a rendőrök közül került ki, de képviselve volt a várostervező, a szociális munkatárs, illetve a pártfogó felügyelő /probation officer/ is. A koordinátorok munkájukért külön díjazást kaptak.

Kidolgozták a koordinátorok feladatkörét és a helyi bűnözés bűnmegelőzés-orientáltságú elemzésének követelményeit.

A BM valamennyi modell kezdeményezését eredményesnek minősítette, amelynek indokolásaként arra hivatkoztak, hogy a 18 hónapos próbaüzemeltetés után a helyi hatóságok valamennyi szervezetet fenntartották és vállalták a további működtetés költségeit. A modell kezdeményezések alapvető vonásait képekkel szemléltetett füzetben adták közre.

2. A bűnmegelőzési metodika fejlesztésére a modell kezdeményezéseken kívül metodikai anyagokat dolgoztak ki. A szakemberek /a rendőrség bűnmegelőzési tisztviselői, a koordinátorok/ részére már kb. 7-8 éve rendszeresített Staffordi Oktatási Központban kb. 1 hónapos tanfolyamokat működtetnek. Az oktatási központ működésére előző, 1982. évi tanulmányutamról készített jelentésben már beszámoltam. Most az oktatási központot állandó jelleggel valamelyik nagyobb városba kívánják áthelyezni.

A bűnmegelőzésben résztvevő lakossági aktívák részére "A bűnözés letörésének gyakorlati módjai" címmel 36 oldalas képes füzetet adtak ki. A füzetben laikus számára is érthető módon fog-

lalkoznak a bűnmegelőzés lehetőségeivel

- a családban /otthon/,
- a tulajdon védelme terén,
- a lakókörzet védelmében,
- a munkahelyen.

"Törjük le a bűnözést" mozgalmat a belügyminiszter személyesen indította el, ennek érdekében hirdetési kampányt kezdtek. Ez a mozgalom rendszeresen helyet kap a BM által a sajtó részére kiadott háttér információ kiadványban is.

A bűnmegelőzési tevékenység módszertani fejlesztésére a Bűnmegelőzési Részleg munkatársai - külső szakemberek támogatásával - 8-20 oldalas füzeteket adnak ki, 1984-től kezdve az alábbi témákat dolgozták fel:

1. A bűnözés visszaszorítására fokozni kell a bűnmegelőzési bizottságok szerepét.

2. A betörés visszaszorítása: a gyógyszer-tárakban történt betörések tanulmányozása.

3. Vagyontárgyak megjelölése: visszatartás a lakásbetörésektől.

4. Tervezés a gépkocsik biztonságának fokozására: bűncselekményekkel szemben védett gépkocsi kialakítása.

5. Bolti lopások megelőzése: kísérlet a bűncselekmények elemzése útján.

6. Pénzautomaták: betörési célpontok.

7. Kórházakban elkövetett bűncselekmények: diagnózis és megelőzés.

8. A fiataalkori bűnözés megelőzése: a staffordshire tapasztalatok.

9. Rablások megelőzése a körzeti postahivatalokban: egy biztonsági kezdeményezés értékelése.

10. Hozzunk ki legtöbbet a bűnözés elemzéséből!

11. Szomszédsági /lakóterületi/ őrségek Angliában és Walesben, helyi elemzés.

3. A lakossági kezdeményezések támogatása.

A lakossági kezdeményezések különböző irányokból mozdíthatják elő a bűnmegelőzést:

a./ a már említett "szomszédsági /lakóterületi/ őrségek", járőrök tevékenységének propagálásával a bűnmegelőzési kiadványokban rendszeresen külön rovatokban foglalkoznak, ismertetve a módszereket és népszerűsítve a kezdeményező állampolgárokat;

b./ "A büntettek gondozására és elhelyezésére alakult szövetség" /National Association for the Care and Resettlement of Offenders - rövidítve NACRO/ hatvan helyen alakított szervezetet a pártfogó tevékenység segítésére. Ugyanezen szervezet a nagyvárosokban a "Belvárosi bűnmegelőzési Szervezeteket" is létrehozta.

Kormányhatóságok támogatásával az "Alkalmaztatási Közösségi Programon" belül létrehozott bűnmegelőzési kezdeményezés a munkanélküliek körében kíván megelőzési tevékenységet kifejteni. Különösen fontosnak tartják a fiatal munkanélküliekkel való foglalkozást.

c./ A lakókörzetek és lakóházak színvonalának, állapotának javításával a környezetvédelmi hatóság támogatásával indult akció. Külön figyelmet kívánnak fordítani a helyi igazgatási szervek bevonásával az üresen álló lakóházak, illetve a lerobbant lakókörzetek problémájára. E kérdésekkel - több más problémával együtt - részletesen foglalkozik a "Response to crime" /Válasz a bűnözésre/ c. szakkönyv szerzője, Lord Windlesham.

4. A bűnmegelőzési tájékoztató propaganda tevékenységet szolgálja a BM által a bűnmegelőzési aktívák /rendőrök, más hatóságok, társadalmi aktívák, stb./ részére kiadott CPN News folyóirat /Bűnmegelőzési hírek/. Ebben elsősorban népszerű stílusban a bűnmegelőzés eseményeivel, módszereivel foglalkoznak. Folytatják a különböző eseti rölapok kiadását.

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
ELŐSZÓ	3.
I. VAGYONI KÁR - NÉPGAZDASÁGI HÁTRÁNY - GAZDASÁGI BŰNÖZÉS	5.
Wiener A. Imre: Vagyon kár - népgazdasági hátrány	6.
Diczig István: A gazdasági bűnözés, különös tekintettel az új gazdasági formációkra	22.
Tauber István: Szereptévesztés, tévedés vagy realitás? - hozzászólás -	34.
II. A KRIMINÁLPOLITIKA LEGÚJABB FEJLEMÉNYEI NYUGAT-EURÓPÁBAN ÉS ÉSZAK-AMERIKÁBAN...	39.
Vigh József: Hans-Joachim Schneider professzor bemutatása	40.
Hans-Joachim Schneider: A kriminológia legújabb fejleményei Nyugat-Európában és Észak-Amerikában: alapkérdések, modellek, javaslatok.....	42.
III. AZ MTA MAGYAR KRIMINOLÓGIAI TÁRSASÁG TISZTÚJÍTÓ KÖZGYŰLÉSE	61.
Gödöny József: Elnöki megnyitó	62.
Beszámoló az MTA Magyar Kriminológiai Társaság 1983-1988. évi tevékenységéről	63.
Gönczöl Katalin: Kiegészítő a Társaság elmúlt öt évi munkájáról szóló Beszámolóhoz és az Alapszabály módosítási indítványához	72.
Az MTA Magyar Kriminológiai Társaság módosított Alapszabálya	76.
Jelentés a Magyar Kriminológiai Társaság 1988. évi beszámoló és tisztújító Közgyűlésének az Ellenőrző Bizottság	